

ENERGIA CREATIVĂ A LECTURII ȘI BIBLIOTECILE ȘCOLARE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Elena HARCONIȚA,

Valentina TOPALO

„Bibliotecă e numai acolo, unde se dă viață cărții”

Filippe Turati

„A învăța pe altul să citească înseamnă să aprinzi focul; orice operă literă silabisită scînteează”

Victor Hugo, „Mizerabili”

„Cărțile ne sînt prieteni statornici și nu ne contrazic. Cărțile care ne plac sunt urne pline de amintiri”

Mihail Sadoveanu, „Foi de toamnă”

Aceste idei aparținînd unor mari admiratori ai cărții ne motivează să reflectăm, la rîndul nostru, la raportul specific dintre lectura cărților pentru copii și cele destinate maturilor. Este

cunoscut faptul că, de regulă, un individ nu rămîne marcat de lectura unei cărți, dacă nu se regăsește în carte într-o formă sau alta, dacă paginile ei nu-i stîrnesc curiozitatea ori nu-i satisfac aspirațiile. Firește, sînt importanți factorii care asigură nașterea cărții: scriitorul, redactorul, editorul etc., dar nu mai puțin importanți pentru viața cărții sînt familia și bibliotecarul, care-i deschid drumul spre cunoaștere, cultivîndu-i copilului / cititorului deprinderi de lectură, știind cum să-l îndrume spre cărțile vîrstei, luînd în calcul calitățile native ale acestuia. Reușita acestei întreprinderi necesită multă dăruire profesională

și competență. Responsabil pentru tot ce face, bibliotecarul are misiunea de a dăruia cartea înmagazinată în propriul suflet copiilor.

Mileniul III nu anunță abandonarea Galaxiei Gutenberg, dar, pe de altă parte, obișnuița de a face lecturi de calitate se află în declin, fiind impus, după moda epocii, un loisir frenetic, iar bombardamentul informațional concurează, dacă nu estompează, supremația lecturii. Circumsatnțele actuale influențează nu numai calitatea colecțiilor de carte, ci și calitatea și profunzimea lecturilor. Creionînd profilul Milemiului III din perspectiva condiției lecturii în bibliotecile preuniversitare, este indicat, credem, să considerăm rolul cărții pentru copii și tineret drept unul definitoriu în procesul de formare și devenire a elevului.

Nomenclatorul de materii didactice al facultăților de Filologie, Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială, Limbi

Străine, al Colegiului Pedagogic *Ion Creangă* a Universității de Stat Alecu Russo din Bălți, include și cursul Literatura pentru copii, destinat viitorilor învățători din școala primară, profesori din gimnaziu și educatori din grădiniuțe. Din păcate, colecția bogată de carte pentru copii de altă dată a devenit săracă, ea fiind completată, de regulă, în ultimul timp, prin donațiile venite de la asociații, fundații, de la persoane particulare. Astfel, în 2002, Biblioteca noastră a beneficiat de 885 de titluri de carte oferite de Counterpart International, SUA, donație care a îmbogățit simțitor colecția în limba engleză. În același timp, ritmul completării acestei colecții cu exempare în limba română lasă mult de dorit.

Anual, Biblioteca Științifică organizează activități de popularizare / difuzare a cărții pentru copii prin intermediul expozițiilor de carte, familirizându-i pe utilizatori cu documente editate, offline, facilitând accesul diversificat și rapid la aceste categorii de surse. Oriunde: în sălile de lectură, săli de împrumut, în holuri și alte spații expoziționale celor 2 200 de vizitatori li se oferă zilnic posibilitatea de a se informa, de a cunoaște di-

versitatea colecțiilor. Din cele 240 de expoziții organizate în anul 2007, am vrea să remarcăm îndeosebi următoarele: *Scritorii celor mici; Luci, soare, luci* (N. Costenco); *Literatura pentru copii - Lumea magiei* etc., fiind expuse 324 de volume, utile prin rolul lor formativ viitorilor educatori, învățători și profesori. Expozițiile includ cărțile atât ale scriitorilor români, cât și ale celor din literatura universală: *Ion Creangă, Mihai Eminescu, George Coșbuc, Liviu Deleanu, George Meniuc, Valentin Roșca, Aureliu Busuioc, Grigore Vieru, Vasile Vasilache, Ion Druță, Spiridon Vangheli, Anatol Gugel, Petru Cărare, Ion Vatamanu, Aurel Ciocanu, Nicolae Esinencu, Anatol Ciocanu, Gheorghe Vodă, Arcadie Suceveanu, Vasile Roman-ciuc, Ion Hadîrcă, Iulian Filip, Daniel Defo, Jules Verne, Walter Scott, Jack London, Mark Twain*. Menționăm cu multă satisfacție intrarea în colecție a antologiei *Literatura pentru copii*, Ed. Știința; ARC, 2004, care oferă cititorilor cele mai valoroase texte ale scriitorilor români basarabeni. Ne place să remarcăm și achiziționarea celor 25 de volume semnate de Stela Cemortan, devenită una dintre cele mai solicitate autoare de literatură pentru copii din ultimii ani.

Ne străduim să diversificăm accesul la informație și cunoștințe și prin ilustrarea acestor expoziții prin intermediul TV din holul Bibliotecii, pe un panou alăturat fiind afișat și Breviarul din care cititorul poate afla informații despre expoziții anuale din sălile de lectură și împrumuturi. În *Saloanele Li-*

terar, Muzical, Pridvorul Casei profesorii, studenții, liceienii au fost spectatori activităților culturale: *Spiridon Vangheli - 75 de ani de la naștere*, *George Coșbuc - 145 de ani de la naștere*, *Mihai Eminescu - 175 de ani de la naștere*). La solicitarea Catedrei de Muzică de la Colegiul *Ion Creangă*, Biblioteca Științifică (salonul muzical) a asigurat promovarea spectacolului ***Copilăria ar fi mult mai tristă fără cîntecele Dariei Radu***, cu prezentarea expoziției *În lumea copilăriei prin carte*, parte componentă a spectacolului. Accesul sporit al potențialului utilizator la colecțiile Bibliotecii este o politică prioritară. Revelația spectacolului au constituit-o cele 22 de cîntece ale *Dariei Radu* pe versurile unor autori consacrați: *Gr. Vieru, D. Matcovschi, N. Dabija, V. Romanciuc, A. Ciocanu, C. Dragomir, P. Cărare, Cl. Partole*. Buni cunoscători ai literaturii pentru copii, elevii de la Liceul *Vasile Alecsandri* din municipiul nostru au avut o prestație notabilă în cadrul acestui spectacol.

În *Pridvorul Casei* au fost promovate scenarii pentru diverse activități, menite să sporească interesul pentru datinile, obiceiurile, tradițiile poporului nostru. Un interes sporit a trezit și expoziția *Tot binele din lume în ritm și vers de Colindă*.

O bună impresie au lăsat-o și lansările de carte pentru copii. Daruri de carte au fost oferite în lunile mai și octombrie de scriitorul bălțean *G. Calamanciuc*: *Deea - Fecioara din lacrima cerbului*; *Basme pentru copii*; *Vise cu brîndușe: Povestiri pentru copii*.

Un adevărat omagiu adus

unui autor notoriu, care este scriitorul, dramaturgul ***Ion Druță***, a fost spectacolul în care liceenii și elevii de la Liceul Teoretic și de la Colegiul *Ion Creangă* au înscenat fragmente din *Frunze de dor*, *Povara bunătății noastre*, *Datini*, scene jucate cu mult suflet. Spectacolul a fost precedat de expoziția *Ion Druță - nume de referință în literatura română basarabeană*.

Toate activitățile organizate și cu concursul larg al bibliotecarilor (spectacole, ore de lectură, medalioane literare,

ciclul: carte-film-expoziție, săptămîna cărții pentru copii, întâlniri cu scriitorii) sînt conectate la programele de învățămînt universitar și preuniversitar. La Bibliotecă se citește din profesione, cum ar spune-o *Mircea Eliade*, iar lectura este mijloc de alimentare spirituală continuă.

"Biblioteca școlară este o componentă esențială a oricărei strategii pe termen lung de alfabetizare, educație, informare și dezvoltare economică, socială și culturală..."

Ea are nevoie de o finanțare suficientă și regulată pentru a putea dispune de personal bine format, de documente, tehnologii și echipamente...." (Manifestul

UNESCO pentru bibliotecile școlare).

Tineretul studios din Republica Moldova are posibilitatea să frecventeze cele 1 466 biblioteci școlare, dintre care 182 - municipale, 183 - urbane și 1 101 / rurale.

În conformitate cu Legea Republicii Moldova *"Cu privire la statistică"* și la indicația Ministerului Educației, Tineretului și Sportului în vederea realizării Programului de implementare a Strategiilor de dezvoltare a bibliotecilor din instituțiile de învățământ (2005 - 2010), s-a decis elaborarea Raportului Statistic pentru bibliotecile din învățământul universitar și preuniversitar la care participă Biblioteca Științifică a Universității de Stat "Alecu Russo", realizând funcțiile de *Centru Biblioteconomic*. Bibliotecile au fost solicitate să prezinte informații complete la un set de indicatori ce cuprind întreaga arie de activități bibliotecare: date generale, colecții de documente, achiziții, publicații seriale; utilizarea bibliotecii, servicii de bibliotecă, dotare cu echipament, alocații financiare pentru întreținerea și dezvoltarea bibliotecii; surse de finanțare, personal. Astfel, la finele fiecărui an de studii, sînt colectate și prelucrate datele statistice oferite de bibliotecile din 15 raioane din nordul Moldovei, inclusiv din mun. Bălți.

Numărul de angajați în bibliotecile școlare din zona de Nord a crescut de la 584 de bibliotecari în 2006 la 632 de bibliotecari în 2007, pentru mulți dintre ei munca de bibliotecar fiind o activitate adiacentă, exercitată în afara obligațiilor la catedră. Diferențierile sînt și mai mari în funcție de apartenența la mediul urban sau rural al școlii, de gradul ei de complexitate: școală genera-

lă, gimnaziu sau liceu. Toate acestea au un impact vizibil asupra funcționalității bibliotecilor, implicării lor în procesul instructiv - educativ din școală. Procesul didactic, susținut de bibliotecă, poate să aibă, astfel, și alternative de studiu prin punerea la dispoziție nu numai a manualelor recomandate, dar și a publicațiilor științifice, beletristice, publicațiilor periodice numărul cărora rămîne, deocamdară, modest.

Bibliotecile școlare din Nordul republicii dețin colecții cu profiluri diverse, iar programul lor de activitate este unul zilnic.

Modificările produse în ultimii 2 ani în colecțiile de carte a bibliotecilor școlare din partea de nord a republicii se prezintă în felul următor:

Anul 2006 - 562 de biblioteci au deținut colecții de 7 459 237 u.m., inclusiv manuale - 2929 369, publicații științifice, beletristică, periodice - 4 514 562, documente grafice - 12 722, documente muzicale - 974, AV - 1597, dintre ele - 4 519 631 de documente sînt în limba română.

În 2007 - 615 biblioteci dețin 7 712 331 u.m., manuale - 3 126 972, publicații științifice, beletristică, publicații periodice - 4 567 658, documente grafice - 14 892, documente muzicale - 1 154, AV - 15 300, colecții electronice - 25 (Briceni, Soroca, Glodeni) în limba română - 4 958 660. În anii de referință, în colecțiile bibliotecilor școlare au intrat: 2006 - 520 840 exemplare, din ele 83 884 științifice, beletristică, publicații pe-

riodice, manuale - 436 295, seriale - 4 873 titluri, inclusiv 1 724 reviste, ziare - 3 149, dintre ele - în limba română 410 173.

În 2007 au intrat doar 588 079 exemplare, dintre care 130 984 publicații științifice, beletristică, publicații seriale, manuale - 452 871, respectiv - publicații în română 456 627. Nu sînt luate în calcul datele referitoare la bibliotecile din municipiul Bălți. Sînt achiziții insuficiente, or au fost găsite fonduri doar 47 100 de volume care asigură doar la limită cunoașterea de către elevi a dimensiunilor fluxului informațional actual. Achizițiile noi mai fiind și accidentate, nu întotdeauna sînt în concordanță cu curriculumurile gimnaziale și liceale. Trebuie să menționăm la capitolul Beneficii că bibliotecile preuniversitare au avut susținerea Băncii Mondiale în 2005, în consecință, s-a înregistrat o creștere esențială a colecțiilor integrale, pentru ca în anii 2006 - 2007 să revină la cifra anului 2004.

Finalitatea în activitatea oricărei biblioteci este cititorul. La devenirea spirituală a cititorului contribuie și *Salonul Internațional de Carte pentru copii*, ajuns la ediția a 11-a, o adevărată sărbătoare a copilăriei și a cărții pentru copii. Salonul este o motivație excelentă nu doar pentru editarea cărții pentru tinerii cititori, ci și pentru o competiție frumoasă între autori, ilustratori, editori care vin la fiecare ediție cu noi valori în domeniu. În consecință ne punem întrebarea: ce număr de cărți din cadrul acestui salon poate achiziționa o bibliotecă școlară? Determinante, în acest sens, rămîn a fi caracterul,

conținutul și motivele lecturii elevilor, poziția literaturii artistice în raport cu manualele, interesul pentru cartea beletristică în limba română și în alte limbi, capacitatea sau incapacitatea bibliotecii de a satisface cerințele actuale ale cititorilor. Primele aspecte la care ne vom referi sînt frecvența cititorilor și, respectiv, solicitările de carte. Cele 15 biblioteci din nordul Moldovei, cu excepția celor din municipiul Bălți, au fost vizitate de cititori în anul 2007 de 1 846 062 ori, împrumutate fiind 4 004 343 volume, pe cînd în 2006 indicatorii sînt următorii: 1 727 619 de frecvențe și 3 918 176 de cărți împrumutate.

Numărul de volume împrumutate este determinat de programele de studiu, precum și de recomandările bibliotecarilor. Analiza fenomenului dezvăluie următoarele tendințe: elevii din școală împrumută literatură chiar dacă este insuficientă cantitativ, utilizînd deopotrivă ediții vechi și noi. Luînd în considerație specificul lecturii elevilor cu vîrsta de pînă la 15 ani, am acordat mai multă atenție ofertei de carte artistică care deține înțîietatea, urmată de cea științifică.

La capitolul concluzii putem spune următoarele:

- interesele de lectură se manifestă constant, chiar dacă marimea și diversitatea colecțiilor lasă de dorit;
- fondurile sînt completate unilateral, compuse în marea lor majoritate din manuale;
- un număr considerabil de împrumuturi sînt determinate de programele de studiu. Bibliotecile le asigură informațional, chiar dacă înțîlnesc destule dificultăți în achiziționarea de carte și de publicații periodice.

Dar și așa, rolul Bibliotecii crește în permanență.

Toți oamenii au de la natură dorința de a cunoaște, spune Aristotel. Și această dorință într-o școală trebuie satisfăcută de prezența unei biblioteci bine dotate și implicate în toate acțiunile instructiv - educative prevăzute de curriculumul școlar.

Reieșind din cele spuse, urmează, în esență, a fi rezolvate următoarele probleme:

- rețeaua bibliotecilor școlare trebuie susținută de stat și prin donații de la edituri, fundații, asociații;
- afirmarea și dezvoltarea fiecărei

biblioteci școlare se face și prin valorificarea tradițiilor existente, implicând într-o mai mare măsură cadrele didactice și cititorii;

- operele reprezentative din literatura română și cea universală trebuie revalorificate și puse la dispoziția elevului;
- e necesar de a implimenta unele forme moderne în activitatea bibliotecară;
- se impune și o mai bună stimulare materială a bibliotecarilor școlari.

